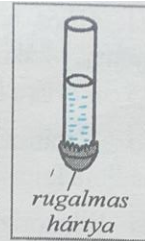

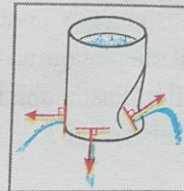
A HIDROSZTATIKA NYOMÁS

Tölts vizet az egyik végén rugalmas hártyával (membránnal) lezárt üvegcsőbe! Minek tulajdonítható a membrán alakváltozása? Befolyásolja-e ezt az alakváltozást az üvegcsőben levő vízszlop magassága?

A nyugvó folyadék súlyánál fogva **nyomást** gyakorol a tartóedény falára.

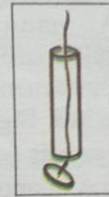
A folyadék az edény résein elfolyik. A kiáramló folyadéksugár iránya merőleges a rés körüli folyadék-edény határfelületre.

Ellenőrizd kísérleti úton ezt a megállapítást! Használj több helyen behorpadt és lyukas fémedényt!

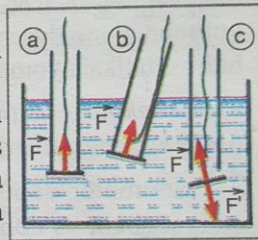
A folyadék által az edény falára gyakorolt nyomóerő merőleges arra a felületekre, amelyre hat.

Használj mindkét végén nyitott üveghengert és egy vékony szál által tartott könnyű műanyag korongot, és végezd el a következő kísérleteket:

Az egyik végén a műanyag koronggal lezárt hengert helyezd vízzel telt edénybe!

Mi történik a koronggal, ha meglazítod a tartószálat (a ábra)?
Mi történik, ha megdöntöd a hengert (b ábra)?

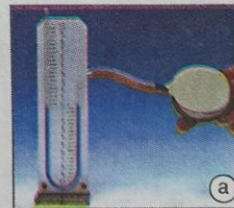

Tölts vizet a függőleges helyzetű hengerbe, amíg a víz azonos magasságig ér az edényben és a hengerben (c ábra). Miért válik le a korong a henger aljáról?

A nyugvó folyadék minden vele érintkezésben levő test felületére nyomóerővel hat. Ezek az erők merőlegesek a felületre. Tehát a nyugvó folyadékban nyomás észlelhető. Ezt a nyomást *hidrosztatikai nyomásnak* nevezzük.

A folyadék belsejében fellépő statikus nyomást **folyadéktöltésű manométerrel (nyomásmérővel)** mutathatjuk ki.

A folyadékos manométer U alakú üvegcsővében a mérésnek megfelelő sűrűségű folyadék (víz, higany stb.) található.

A cső egyik ága nyitott, a másik a mérendő nyomású térhez csatlakozik. Ez lehet egy tartály vagy egy rugalmas hártyával borított szelence (doboz). A mérés kezdete előtt a folyadék a manométercső mindkét ágában ugyanazon a szinten áll (a ábra).

A hidrosztatika alaptörvénye. A közlekedőedények alapelve, és ennek gyakorlati alkalmazása
Az adott mélységben fellepő hidrosztatikai nyomás kis számítása

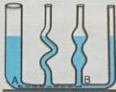
Közlekedőedények

Két vagy több, felső részén nyitott, alsó részén (például csővel) egymáshoz kapcsolt edényből álló rendszert közlekedőedénynek nevezünk.

A képen látható teáskanna két, egymással kapcsolatban levő edényből áll (közlekedőedényt képez). Hasonlítsd össze a folyadékszinteket a két edényben!

A több, különböző alakú és méretű edényből álló közlekedőedény egyik ágába tölts vizet, és figyelj meg:

Az egyfolyadékos (egynemű folyadékot tartalmazó) közlekedőedény szárazban a folyadékszint ugyanaz (a közlekedőedények alapelve).

Másold a füzetedbe, és egészítsd ki!

A képen látható edényben a folyadék A és B pontjában a hidrosztatikai nyomás ..., mert az A és B pont ugyanabban a vízszintes síkban található.

Az A és B pont ... mélységben található, mert a hidrosztatikai nyomás csak a mélységtől függ, nem pedig az edény alakjától.

Alkalmazás

1 A 25 cm^2 alapterületű edényben 200 cm^3 higany található. Számítsd ki a higany által az edény fenekére gyakorolt nyomóerőt és nyomást! ($\rho_{\text{Hg}} = 13\,600 \text{ kg/m}^3$).

2 Milyen mélységben lesz a hidrosztatikai nyomás 10 N/cm^2 :

a) édesvízben ($\rho = 1000 \text{ kg/m}^3$);

b) sós vízben ($\rho = 1030 \text{ kg/m}^3$).

Adott: $g = 10 \text{ N/kg}$.

3 A kocsmáros gumicső segítségével bort akar leszívni hordóból vederbe. Milyen feltétel szükséges a feladat végrehajtásához?

4 A képen látható két kanna közül melyikben fér el több kávé?

A mindennapi élet és a fizika

> A kazánok vízszint-mutatója

A mosdonyok és hajók kazánjai nem állatszők. Azért, hogy láthassuk, milyen szintig van bennük a víz, oldalukhoz üvegcsővet csatlakoztatnak. Az üvegcsőben és a kazánban megegyezik a vízszint (a közlekedőedények alapelve).

> A hidraulikus zárás

A mosdóagyló, a fürdőkád stb. lefolyócsőve hatványak alakú csővel van ellátva, amelyben víz marad. Ez a vízréteg zárja el a csatornahálózat gázait a lakás légtérétől, így a csatornabűz nem terjed át a lakás belső terébe. A berendezést szagelzárónak vagy bűzelzárónak nevezik.

> Az építkezésben használt vízszintező

Ha egy hosszabb épület alapját készítik, az ácsok vízzel töltött hosszú gumicsövet használnak, melynek két végén 2530 cm hosszú üvegcső van. Mivel a víz szintje a két üvegcsőben ugyanaz, a szintek egy vízszintes vonatkoztatási felületet határoznak meg. Az alap vízszintes síkját a vonatkoztatási felülettel való összehasonlítással ellenőrzik.

Lexikonokban, folyóiratokban vagy más könyvekben keress a szilipek és a szökőkútak működéséről szóló leírást! A leírások alapján magyarázd el, hogyan működnek ezek a berendezések!